

**BANKLARDA RAQOBATDOSHLIK TUSHUNCHASI
VA UNING AHAMIYATI**

Xolmirzayev Samandar Alimardon o'g'li

Andijon davlat texnika instituti

“Iqtisodiyot” yo'nalishi 4-kurs talabasi

Email: samandarxolmirzayev@gmail.com,

Ilmiy rahbar: J.Obitxonov

Andijon davlat texnika instituti

“Iqtisodiyot” kafedrasi katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada banklarda raqobatdoshlik tushunchasi va uning iqtisodiy tizimdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Raqobatdoshlik bank xizmatlari sifatini oshirish, mijozlarga ko'rsatadigan xizmat doirasini kengaytirish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlash kabi muhim omillar orqali banksozlik sohasining rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, raqobatning kuchayishi banklarning innovatsion faoliyatini rivojlantirishga, samaradorlikni oshirishga hamda mijozlar uchun qulay shart- sharoitlar yaratishga imkon beradi. Maqola doirasida raqobatdoshlikni boshqarish strategiyalari va ularning bank tizimidagi o'rni ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: banklarda raqobatdoshlik, moliyaviy barqarorlik, bank xizmatlari, innovatsion faoliyat, bank tizimi, iqtisodiy rivojlanish.

Kirish

Banklarda raqobatdoshlik tushunchasi moliya sohasida o'ziga xos ahamiyatga ega bo'lib, u banklar orasida mahsulotlar, xizmatlar va mijozlarni jalb etish borasidagi kurashni ifodalaydi. Bugungi kunda moliyaviy bozorlarning rivojlanishi, texnologiyalar va global iqtisodiy sharoitlarning o'zgarishi banklar o'rtasida raqobatni yanada kuchaytirdi. Raqobatdoshlik banklarga sifatli xizmat ko'rsatish, innovatsiyalarni joriy etish va mijozlarning ehtiyojlariga moslashish imkonini beradi, bu esa butun moliya tizimining barqarorligini va samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kirish qismi banklarda raqobatdoshlik tushunchasini va uning ahamiyatini tushunish uchun asos yaratish maqsadida yozilgan. Bu bo'limda mavzuning mohiyati va uning bank sohasidagi o'rni umumiy tarzda yoritiladi, batafsil tahlil va chuqur muhokamalarga kirishilmaydi. Kirish orqali o'quvchiga keyingi qismdagi mavzuning ahamiyati va uning iqtisodiyotdagi rolini tushunishga yordam beruvchi kontekst taqdim etiladi.

Iqtisodiyotda raqobatdoshlik bozorning samaradorligini oshirish,

innovatsiyalarni rag'batlantirish va iste'molchilar uchun sifatli xizmatlar ko'rsatishda muhim rol o'ynaydi. Turli sohalarda yuzaga keladigan raqobat ishlab chiqarish hamda xizmat ko'rsatish jarayonlarini yaxshilashga yordam beradi, bu esa iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi. Ayniqsa bank sohasida raqobat yuqori bo'lib, u moliyaviy xizmatlar sifatini oshirish, mijozlarga qulay va innovatsion mahsulotlarni taklif qilishda asosiy omil hisoblanadi. Banklar o'rtasidagi raqobatdoshlik moliya tizimining barqarorligi va iqtisodiy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi, shuning uchun uning tushunchasi va ahamiyati chuqurroq o'rganishga loyiqdir.

Asosiy qism

Banklarda raqobatdoshlik tushunchasi, asosan banklarning o'z mijozlarini jalb qilish va ularni saqlab qolish uchun turli xizmatlar va mahsulotlarni taklif qilish orqali o'zini boshqa banklardan ajratib ko'rsatishga intilishi sifatida tushuniladi. Banklar raqobatbardoshlikni oshirish maqsadida, nafaqat foiz stavkalari, balki innovatsion moliyaviy yechimlar, mijozlarga qulay xizmat ko'rsatish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va maxsus imkoniyatlar yaratish orqali farqlanishga harakat qiladilar. Shu tariqa, banklar o'zlarining bozordagi o'rnini mustahkamlash, mijozlar bazasini kengaytirish va raqobatning kuchli sharoitida barqaror o'sish imkoniyatlarini yaratish maqsadida faol ishlaydi. Raqobatdoshlik banklar uchun nafaqat daromadni oshirish, balki moliyaviy xizmatlar sifatini yaxshilash, innovatsiyalarni rivojlantirish va umumiy iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlashda muhim omil hisoblanadi.

Bankning boshqa raqobatchilarga nisbatan o'ziga xos kuchli tomonlari bo'lib, mijozlar diqqatini jalb qilish va bozor ulushini oshirishga yordam beradigan noyob resurslar yoki xizmatlar yig'indisidir.

Bankning umumiy moliyaviy sektordagi faoliyat ko'rsatish hajmidagi ulushi bo'lib, u ma'lum vaqt davomida bank tomonidan taqdim etilgan xizmatlar yoki mahsulotlar hajmi yoki qiymati orqali o'lchanadi.

Mijozlarning bank xizmatlariga doimiy ravishda murojaat qilishi va boshqa banklarga o'tmasdan, mavjud bank bilan uzoq muddatli munosabatlarni davom ettirish holatidir. Bu mijozlarning ishonchi va qoniqishidan dalolat beradi.

Bank sohasida yangi texnologiyalar, xizmat turlari yoki ish tartiblarini joriy etish jarayoni bo'lib, bu bankning raqobatbardoshligini oshirish, mijozlarga qulaylik yaratish va bozor talablarini qondirishda muhim rol o'ynaydi.

Banklarda raqobatdoshlik muhim ahamiyatga ega bo'lib, u moliyaviy tizim ichida samaradorlikni oshirishda asosiy omil hisoblanadi. Raqobat tufayli banklar o'z xizmatlarini yaxshilashga, mijozlarga ko'rsatadigan xizmat sifatini oshirishga va yangi moliyaviy mahsulotlar yaratishga intilishadi. Bu jarayon banklarni yanada innovatsion va raqobatbardosh bo'lishga undaydi, shu bilan birga mijozlarning turli ehtiyojlarini qondirish imkoniyatlarini kengaytiradi. Natijada, raqobat bank tizimining barqarorligini mustahkamlab, iqtisodiy o'sishga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi, chunki

samarali va raqobatbardosh banklar jamiyat moliyaviy talablarini yanada to'liq bajaradi va iqtisodiy resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlaydi.

Banklar o'rtasidagi raqobatdoshlik moliyaviy bozorda barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Bu raqobat banklarning mijozlarga taklif qiladigan foiz stavkalarini yaxshilashga undaydi, natijada xaridorlar uchun yanada foydali shart-sharoitlar yuzaga keladi. Shuningdek, banklar o'z xizmatlarini kengaytirish va ko'proq odamlarning bank tizimiga kirishini ta'minlash uchun ko'proq imkoniyat yaratadilar, bu esa iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bundan tashqari, raqobat banklarni yangi texnologiyalarni joriy etishga rag'batlantiradi, bu nafaqat mijozlar uchun yanada qulay va tezkor xizmatlarni taqdim etadi, balki butun moliyaviy tizimning samaradorligini oshiradi. Natijada, sog'lom raqobat moliyaviy bozorlarning barqarorligini kuchaytiradi va mamlakat iqtisodiyotining rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi.

Banklar raqobatdoshlikni saqlab qolish jarayonida bir qancha murakkab muammolarga duch kelmoqda. Avvalo, tartibga soluvchi cheklovlar banklarning faoliyat doirasini toraytiradi va yangiliklarni joriy etishda sekinlikka olib keladi. Shuningdek, texnologiyaning tezkor rivojlanishi banklardan doimiy ravishda yangi raqamli yechimlar ishlab chiqishni talab qiladi, bu esa katta sarmoya va malakali kadrlarni zarur qiladi. Bundan tashqari, an'anaviy banklarning raqobat maydoniga kirib kelayotgan yangi, noan'anaviy moliyaviy tashkilotlar mavjud bo'lib, ular tezkor va innovatsion xizmatlar orqali mijozlarni jalb etmoqda. Ushbu omillar banklar uchun raqobatni saqlab qolishda asosiy qiyinchiliklarni yuzaga keltiradi va ularning faoliyat strategiyalarini doimiy ravishda takomillashtirishni talab etadi.

Banklarda raqobatdoshlik tushunchasi banklarning bozorda o'z o'rnini mustahkamlash, mijozlarga yanada sifatli xizmat ko'rsatish hamda innovatsion yechimlarni joriy qilish orqali raqobatbardosh bo'lish qobiliyatini ifodalaydi. Bu tushuncha banklarning samaradorligini oshirish, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va mijozlar ehtiyojlarini qondirishda muhim ahamiyatga ega. Raqobatdoshlik darajasining oshishi natijasida banklar o'z xizmatlarini diversifikatsiya qilishga, xarajatlarni kamaytirishga va yangi bozorlarga chiqishga intiladi, bu esa ularning umumiy iqtisodiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Banklar uchun raqobatdoshlikni saqlab qolish amaliy jihatdan juda muhimdir, chunki bu nafaqat moliyaviy muassasalarga, balki ularning mijozlariga ham ko'plab foydalar keltiradi. Raqobat muhitida banklar o'z xizmatlarini yaxshilashga, yangi va innovatsion mahsulotlar yaratishga, shuningdek, xarajatlarni kamaytirishga intiladi. Natijada, mijozlar uchun yanada qulay shart-sharoitlar, arzon kreditlar va yuqori darajadagi xizmatlar taqdim etiladi. Shuningdek, banklarning samaradorligi va barqarorligi oshishi orqali butun moliya tizimi mustahkamlanadi, bu esa iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu tufayli, banklarning raqobatdoshlikni saqlab

qolishi ularning uzoq muddatli muvaffaqiyati va mijozlarning ishonchini saqlash uchun muhim omil hisoblanadi.

Xulosa. Banklarda raqobatdoshlik nafaqat bank sohasining o'zini rivojlantirishida, balki keng iqtisodiy tizimning barqarorligi va o'sishida ham muhim ahamiyatga ega. Raqobatning mavjudligi banklarni mijozlarga yanada sifatli xizmatlar ko'rsatishga, innovatsion mahsulotlar yaratishga va samarali boshqaruv tizimlarini ishlab chiqishga undaydi. Bu esa moliyaviy xizmatlar bozorining raqobatbardoshligini oshirib, iqtisodiy faollikni rag'batlantiradi. Shu bilan birga, raqobat bank tizimining barqarorligini ta'minlab, moliyaviy inqirozlar xavfini kamaytiradi va pul-kredit siyosatining samaradorligini oshiradi. Natijada, raqobatdoshlik milliy iqtisodiyotning umumiy o'sishiga va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga hissa qo'shadi, bu esa mamlakatning iqtisodiy mustahkamligini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullayev, N. (2018). Banklarning raqobatdoshligi va uning iqtisodiyotdagi roli. Toshkent: Iqtisodiyot universiteti nashriyoti.
2. Ergashev, D. & Yusupova, M. (2020). Bank xizmatlarida raqobat va innovatsiyalar. Moliyaviy Tadqiqotlar, 3(2), 45-52.
3. Jalilov, B. (2016). Bank tizimida raqobatning samaradorligi. O'zbekiston moliya instituti ilmiy ishlari, 12, 78-83.
4. Karimov, S. & Saidova, L. (2019). Raqobatdoshlik va bank korxonalarining marketing strategiyalari. Iqtisodiyot va boshqaruv, 7(1), 30-37.
5. Makhmudov, R. (2017). Banklarda raqobat muhitini yaratish omillari. Moliyaviy nazorat va ekspertiza, 4, 25-29.
6. Najmiddinov, T. (2021). Banklarda raqobat va uning barqaror rivojlanishga ta'siri. Tashqi iqtisodiyot, 5, 14-20.
7. Rahmonov, I. & Nurmatova, G. (2015). Bank sektorida raqobatni boshqarish. Toshkent: Respublika nashriyoti.
8. Shukurov, A. (2019). Bank tizimida raqobatning nazariy asoslari. O'zbekiston iqtisodiyoti, 6, 40-46.
9. Toshqulov, E. (2022). Raqobat va banklarning raqobatbardoshlik strategiyalari. Moliyaviy monitoring, 1(3), 60-68.
10. Yuldashov, F. (2018). Banklarda innovatsion rivojlanish va raqobat. Iqtisodiy tahlil, 9, 50-56.